

V SPOMIN VELISLAVI ZALOKAR

V neprijaznem zimskem dnevu 2. februarja 2017 smo se poslovili od spoštovane kolegice, magistre farmacije in medicinske biokemičarke Velislave Zalokar.

Leta odraščanja so ji, rojeni Ljubljanki (3. 7. 1927), tekla v ljubeči družini, a vojni čas jih je grenko oplazil. Magistrin oče je izgubil dva brata; hči Velislava je bila med šestim razredom gimnazije zaprta v policijskih zaporih na Prešernovi cesti (26. 2. 1944 do 30. 3. 1944), ker je z vrstniki sodelovala pri akcijah OF v mestu.

Po sedmem razredu gimnazije na Poljanah je z mislijo na načrtovani študij farmacije poleti 1945 prostovoljno obiskovala trimesečni tečaj za lekarniške pomočnice. Priedilo ga je Ministrstvo za narodno zdravje, da bi omililo pomanjkanje strokovnega osebja v lekarnah takoj po vojni. Vsaka udeleženka je z izpitom na koncu pridobila spričevalo s pripisom, da je »usposobljena za apotekarsko pomožno službo in ima prednost pri vpisu v apotekarsko srednjo šolo«; ustanovili so jo v prihodnjem letu. Absolventkam tečaja je Ministrstvo takoj določilo delovna mesta po Sloveniji, za Velislavo v dveh lekarnah na vzhodnem robu ožje domovine. Trdno odločena, da bo študirala farmacijo, zato pa najprej maturirala, je to možnost odklonila. V zadnjih mesecih leta 1945 je brez dovoljenja Ministrstva pogumno pričela obiskovati pouk v 8. razredu poljanske gimnazije, dovoljenje za vpis pa dočkala kasneje.

Napovedi, da bo s šolskim letom 1946/1947 ustanovljen na ljubljanski univerzi odsek za farmacijo, so bile negotove, zato je Velislava Kariž (dekliski priimek) po maturi jeseni 1946 začela študirati na farmacevtski fakulteti v Beogradu. Medtem je dvoletni študij v Sloveniji res stekel, zato se je po prvem semestru vrnila v Ljubljano ter tu končala drugi, tretji in četrti semester. V začetku petega semestra (šolsko

leto 1948/1949) je študij spet nadaljevala v Beogradu in tam diplomirala 18. marca 1953.

Zadnji del predpisanega staža (po Centralni lekarni in Higienem zavodu) je opravljala v biokemičnem laboratoriju interne klinike Kliničnih bolnic; tam so ji ponudili službo. Začela je 1. oktobra 1954 in se tako pridružila tedaj še redkim farmacevtom, ki so se odločili za delo na kakšnem drugem področju, ne v lekarni. Leta 1974 se je njihov laboratorij vključil v Centralni laboratorij, ustanovljen 1970 kot samostojna enota nastajajočega Kliničnega centra (KC). Magistra Kariž, od leta 1955 poročena Zalokar, je specialistični izpit iz medicinske biokemije opravila 19. februarja 1971. Vse bolj se je posvečala ožjemu strokovnemu področju, proteinom, lipidom in lipoproteinom in leta 1975 tudi uradno postala vodja laboratorija za proteinsko diagnostiko v Centralnem klinično kemičnem laboratoriju KC. Nadaljevala je v dejavnosti, v kateri je pri nas zaoral temeljne in globoke brazde kemik dr. Pavel Dolar (1915–1995), in jo do upokojitve razvijala. Leta 1982 je bila odlikovana z redom dela s srebrnim vencem.

Po sprejemu v službo se je kolegica Zalokar včlanila v takratno farmacevtsko društvo. Drugega oktobra 1961 jo najdemo med ustanovnimi člani sekcije medicinskih biokemikov pri tem društvu. V njej je od 15. oktobra 1963 do 16. decembra 1964 opravljala tajniške naloge. Leta 1981 je bila med prejemniki priznanj »za 20-letno uspešno sodelovanje« v sekciji. Kot ena od ustanovnih članov sekcije je 2011 od Slovenskega združenja za klinično kemijo (SZKK) prejela spominsko plaketo.

Zadnji delovni dan kolegice Zalokar kot vodje proteinskega laboratorija na Inštitutu za klinično kemijo in klinično biokemijo v KC je bil 28. junij 1989. Po upokojitvi je v odboru seniorske sekcije Slovenskega farmacevtskega društva sedem let vidno sooblikovala program za izobraževanje in sprostitev za upokojene člane. Vse življenje jo je radostil stik z naravo, rada je smučala in planinarila, uživala na koncertih klasične glasbe in folklornih prireditvah. »Svoj poklic je opravljala s ponosom in se zavzeto trudila za njegovo prepoznavanje in priznanje v zdravstvu« (iz obrazložitve k prejetemu Priznanju SZKK v letu 2004).

Magistro Velislavo smo izgubili 27. januarja letos. Sodelavci in prijatelji smo ji hvaležni za bogate skupne trenutke.

Marta Kramberger

POPRAVEK

V rubriki »Novi doktorji znanosti«, objavljeni v 1. številki Farmacevtskega vestnika 2017 (stran 50), je prišlo do napake v opisu doktorskega dela Daniele Milosheske, mag. farm. Prispevek ponovno objavljamo.

Daniela Milosheska, mag. farm.

KLINIČNA FARMAKOKINETIKA LAMOTRIGINA, OKSKARBAZEPINA IN TOPIRAMATA PRI BOLNIKI Z EPILEPSIJO

Mentor: izr. prof. dr. Iztok Grabnar

Somentor: izr. prof. dr. Tomaž Vovk

Zdravljenje epilepsije je v večini primerov simptomatsko s protiepileptičnimi zdravili. Zaradi narave bolezni je klinično spremljanje učinkovitosti in varnosti zdravljenja težavno. V pomoč pri načrtovanju odmerjanja so lahko meritve koncentracije zdravilne učinkovine v krvi bolnika.

Kandidatkinino delo lahko razdelimo v dva sklopa. V prvem je predstavljen razvoj analiznih metod za terapevtsko spremljanje koncentracije protiepileptičnih zdravil, v drugem sklopu pa so podani rezultati dveh kliničnih farmakokinetičnih študij na bolnikih z epilepsijo.

Kandidatka je razvila in validirala dve kromatografski analizni metodi, ki omogočata sočasno določanje 12 protiepileptičnih zdravilnih učinkovin in njihovih metabolitov v krvni plazmi. Poleg tega je razvila tudi metodo, ki omogoča

določanje okskarbazepina in karbamazepina ter njihovih metabolitov v posušeni krvi. Zaradi zelo majhnega volumna odvzete krvi je ta metoda zelo uporabna za spremljanje terapije pri dojenčkih in otrocih. V klinični raziskavi farmakokinetike lamotrigina je ugotovila, da na hitrost izločanja lamotrigina iz telesa vplivajo genetski dejavniki, telesna masa bolnika, ledvična funkcija, kajenje in sočasna uporaba zdravil, ki inducirajo ali inhibirajo presnovo. Z raziskavo farmakokinetike okskarbazepina pri otrocih je razvila model, ki omogoča zdravljenje prilagojeno posameznemu otroku. Rezultati raziskav doktorskega dela so vidni in so mednarodno primerljivi, kar je razvidno iz doktorandkine bibliografije, ki obsega tri objavljene in pet v objavo poslanih prispevkov v revije s faktorjem vpliva.

